

TER INFORMATIE

Aan: Standaardisatieraad NA

Datum

10 februari 2025

Intern OCW afgesteld

NA K&A cluster
kennisontwikkeling en -beheer

nota

Implementatie kennisproducten 2025

Aanleiding

Voor de promotie en adoptie van kennisproducten ontwikkelt het team Kennisontwikkeling en -beheer implementatieactiviteiten. In 2024 is voor het DUTO-raamwerk aan de hand van het beheermodel BOMOS een compleet activiteitenplan ontwikkeld. In deze notitie staat een terugblik op het resultaat en de uitgangspunten voor de activiteiten die het Nationaal Archief in 2025 gaat ontwikkelen. Deze worden voorafgegaan met achtergrondinformatie over de doelstelling en de toepassing van het beheermodel.

Toelichting

Het team Kennisontwikkeling en -beheer ontwikkelt voor 2025 weer implementatieactiviteiten die onderdeel zijn van het beheer van de kennisproducten. Voor de aanpak van deze activiteiten is een werkwijze ontwikkeld waarmee de afgelopen jaren ervaring is opgedaan met de nadruk op één kennisproduct en de informatiebeheerders op tactisch niveau. Voor 2025 wil het team voor meerdere kennisproducten activiteiten ontwikkelen en de focus leggen op doelgroepen die we minder benaderd hebben, zoals leveranciers en managers. Ook willen we adviseurs binnen de overheid opleiden over de toepassing onze kennisproducten, zodat deze kennis breder verspreid wordt. Een voorlichtingscampagne over duurzame toegankelijke overheidsinformatie moet het bewustzijn vergroten en onze activiteiten versterken.

Aan de leden van het Standaardisatieraad wordt gevraagd of zij:

- Kunnen instemmen met de uitgangspunten voor de implementatieactiviteiten?
- Een rol als ambassadeur zien bij het uitdragen van de implementatieactiviteiten?

Inleiding

Datum

10 februari 2025

In 2024 hebben veel handreikingen en normen of grote delen daarvan het levenslicht gezien. Het DUTO-raamwerk is in februari geaccordeerd door de SR NA. In november volgden de laatste modules van de handreikingen Archiveren in de informatieketen, DUTO voor gegevens en Sociale media archivering en de eerste modules van de handreiking Openbaarheid. Daarnaast is MDTO aangemeld bij het Forum Standaardisatie voor de pas toe of leg uit-lijst van standaarden. Voor deze zes kennisproducten gaat het Nationaal Archief in 2025 implementatieactiviteiten organiseren die de bekendheid en de adoptie van deze handreikingen en normen bevorderen.

Kennisproducten vormen een belangrijk onderdeel voor het Nationaal Archief als expertisecentrum informatiehuishouding. Nog belangrijker is dat de handreikingen en normen stuk voor stuk bijdragen aan het duurzaam toegankelijk maken van overheidsinformatie en bijdragen aan de opgave waar dit werkveld voor staat; een open overheid. Daarom is het zaak dat deze kennisproducten breed overgenomen worden door het werkveld. Brede bekendheid met en het gebruik hiervan zijn geen automatisch gevolg van het publiceren van dit kennisproduct, daar moeten we aan werken.

Dit document gaat in op de werkwijze die we voor de promotie en adoptie hebben ontwikkeld, aangevuld met een terugblik en een vooruitblik. Eerst werken we uit wat we precies willen bereiken. Vervolgens leggen we uit op welke manier de implementatieactiviteiten binnen de BOMOS-methodiek zijn ingevuld. Daarna volgt een kort verslag van de resultaten van 2024 en de uitgangspunten voor de activiteiten in 2025.

Doelstelling

Wat willen we bereiken? De kennisproducten moeten niet op de plank blijven liggen. Om dit mogelijk te maken, moeten de kennisproducten goed in de etalage gezet worden en moet het gebruik ervan aantrekkelijk gemaakt worden.

Het pakket implementatieactiviteiten en de communicatieboodschap die daarbij hoort, richten zich op meerdere doelgroepen binnen alle bestuurslagen. Zowel op strategisch en besluitvormend niveau als op het niveau van implementatie en uitvoering. De kennisproducten zijn in principe ontwikkeld met deze doelgroepen in gedachten: je kunt de inleiding meestal gebruiken om binnen je organisatie het gesprek aan te gaan waarom toepassing en inhoud van het kennisproduct belangrijk zijn.

De implementatieactiviteiten die in deze notitie beschreven staan, hebben als bijkomend effect dat ze de handreikingen en normen zélf versterken. Onze kennisproducten zijn niet in beton gegoten vanaf het moment dat ze op de website beschikbaar zijn. We blijven inspelen op nieuwe ontwikkelingen. En we willen leren van de ervaringen van de gebruikers en die ervaringen ook inzetten voor de doorontwikkeling van het kennisproduct. Dit hoort bij de iteratieve werkwijze die we gebruiken bij het ontwikkelen en beheren van kennisproducten.

Implementatie binnen beheer

Datum

10 februari 2025

De implementatieactiviteiten zijn ingebed in een kader. Bij het in beheer nemen van normen en handreikingen in 2016 heeft het Nationaal Archief gekozen voor de BOMOS-methodiek. BOMOS staat voor "Beheer en Ontwikkel-module voor Open Standaarden". BOMOS bestaat uit vijf onderdelen; strategie, tactiek, operationeel, implementatieondersteuning en communicatie (Zie bijlage 1). Voor de activiteiten om adoptie en implementatie van kennisproducten te bevorderen, de implementatiestrategie, haken wij aan bij twee BOMOS-componenten: implementatieondersteuning en communicatie.

Bij implementatieondersteuning maakt het BOMOS-model weer een onderverdeling in helpdesk, pilot, opleiding, moduleontwikkeling en validatie en certificering. In deze onderdelen zitten verschillende vormen van advisering, zoals het beantwoorden van vragen, de digitale spreekuren, de koplopersgroep (een intervisiegroep met voorlopers, georganiseerd door het NA). Onze kennisdeling in de vorm van presentaties, workshops en webinars. En denk bij moduleontwikkeling ook aan het toevoegen van extra documentatie als stappenplannen, praktijkvoorbeelden en visuele ondersteuning.

Het onderdeel communicatie in het BOMOS-model is weer onderverdeeld in promotie, publicatie en klachtenafhandeling. Alle bovengenoemde activiteiten worden aangekondigd en vormen vaak weer input voor verschillende promotie- en publicatiemomenten. En daarvoor worden de juiste communicatiekanalen ingezet.

De implementatiestrategie voor de kennisproducten in 2025 bouwt voort op de ervaringen die in de afgelopen jaren zijn opgedaan. Voor kennisproducten in hun algemeenheid bestaat een benadering die sowieso wordt toegepast, ook bij kennisproducten die zich richten op een veel smallere doelgroep dan bijvoorbeeld het DUTO-raamwerk of MDTO. Daarnaast zijn in het verleden voor specifieke kennisproducten extra activiteiten ontwikkeld om die voor het voetlicht te brengen. Zo is bij de implementatie van MDTO voor het eerst geëxperimenteerd met verschillende vormen van ondersteuning, zoals een koplopers groep en digitale spreekuren. Inmiddels zijn deze vormen onderdeel van ons repertoire. Bij het ontwikkelen van de implementatieactiviteiten werken we samen met interne en externe partijen voor verbinding en draagvlak.

Bij het uiteindelijke activiteitenplan onderscheiden we drie activiteitstypes:

- **Basis:** activiteiten die we voor ieder kennisproduct ongeacht vorm of scope implementeren. Denk aan het publiceren en promoten van het kennisproduct.
- **Plus:** activiteiten die we niet voor ieder kennisproduct implementeren, maar voor die we wel in de planning hebben staan en soms ook al actief uitrollen of aankondigen. Denk aan kennisdeling in presentaties of het organiseren van een koploperstraject.
- **Top:** potentiële activiteiten die voor de implementatie van een kennisproduct meerwaarde kunnen hebben, maar nog niet ingepland zijn. Bij deze activiteiten is vaak de inschatting dat er op een andere manier meer effect gesorteerd kan worden met dezelfde inzet van capaciteit. Of dat een activiteit nog niet past bij deze fase van de implementatie.

Resultaten 2024

Datum

10 februari 2025

In 2024 lag de focus op de implementatie van het DUTO-raamwerk. Alle genoemde resultaten hebben dan ook betrekking op dit kennisproduct. De activiteiten zijn vooral gericht geweest op het promoten en het toelichten van dit kennisproduct, wat past bij deze fase van de implementatie. Hierna volgt een samenvatting van de implementatieactiviteiten.

Implementatieondersteuning

Helpdesk

Onder de noemer helpdesk verstaan we het beantwoorden van vragen via verschillende kanalen en de digitale inloopspreekuren. Via het contactformulier op de website zijn geregeld vragen ontvangen over het DUTO-raamwerk. Het afgelopen jaar hebben we vier digitale inloopspreekuren over het DUTO-raamwerk gehouden met telkens 10 tot 12 deelnemers en een goede en gevarieerde inhoud.

Pilot

De koplopersgroep, een vorm van een pilot, bestond uit 12 deelnemende overheidsorganisaties die in vijf sessies met elkaar hun ervaringen deelden rondom het implementeren van het DUTO-raamwerk binnen hun organisatie. Met als resultaat gemotiveerde en actieve ambassadeurs die hun praktijksituatie met elkaar gedeeld hebben. Deze ervaringen gaan ze de komende tijd delen met het werkveld.

Opleiding

Op het vlak van opleiding of kennisdeling zijn zo'n dertigtal presentaties en workshops over het DUTO-raamwerk gegeven voor diverse overheidsorganisaties, waarbij zo'n tien voor ZBO's en uitvoeringsorganisaties, vijf voor gemeenten en drie voor ministeries. De overige presentaties werden gehouden op studiedagen en bijeenkomsten zoals de CIO-dag, OD-kennissessie en de Archievendag van de KVAN. Bij de DUTO-werkgroep van IPO zijn we een vast onderdeel van hun bijeenkomsten. Bij de VNG is in de week van Grip op Informatie een webinar gehouden samen met de gemeente Rotterdam, zodat theorie en praktijk bij elkaar kwamen. Twee e-learnings zijn in samenwerking met het Leerhuis opgeleverd. De voorgenomen podcasts zijn niet ontwikkeld, omdat die bij nader inzien minder goed pasten bij de materie en de doelgroep.

Moduleontwikkeling

Op het gebied van de moduleontwikkeling valt te melden dat de NORA-pagina Duurzame toegankelijkheid helemaal in lijn is gebracht met het DUTO-raamwerk. Ook is de mapping van de oude DUTO-eisen in het DUTO-raamwerk afgerond. Er is nu een lijst beschikbaar waar gebruikers van de oude DUTO-eisen terug kunnen vinden in het DUTO-raamwerk. Aan de modules is ook een lijst veelgestelde vragen toegevoegd. Tenslotte is een hand-out ontwikkeld waarin in één oogopslag de belangrijkste punten van het DUTO-raamwerk zijn te halen.

Communicatie

In 2024 is zoveel mogelijk gecommuniceerd over de activiteiten en producten die samenhangen met het DUTO-raamwerk. Daarbij is gebruik gemaakt van de gebruikelijke kanalen, zoals sociale media en digitale nieuwsbrieven van het NA en stelselpartijen. Uiteraard is ook KIA ingezet om contact te houden met de community. Daarnaast zijn er regelmatig publicaties in onder andere OD geweest. Deze activiteiten zijn in samenwerking met de afdeling communicatie tot stand gekomen.

Datum

10 februari 2025

Uitgangspunten implementatie 2025

Het activiteitenplan voor 2025 is nog niet uitgekristalliseerd, omdat het team Kennisontwikkeling en -beheer in december een nieuwe samenstelling heeft gekregen. Daarom volgen hierna uitgangspunten en een overzicht op hoofdlijnen.

In 2024 stond het DUTO-raamwerk centraal bij de implementatieactiviteiten. Voor het komende jaar wordt de scope vergroot. Ook voor de kennisproducten DUTO voor gegevens, Archiveren in de informatieketen, Sociale media archivering, Openbaarheid en MDTO worden activiteiten ontwikkeld die passen bij de doelgroep en de ontwikkelingsfase waarin het product zich bevindt.

In het voorgaande jaar lag de focus op de tactische laag in het informatiebeheer, omdat het kennisproduct daarvoor bedoeld is. We hebben ons geconcentreerd op de bekendmaking en het begrip van het DUTO-raamwerk, zoals voor de hand ligt in de eerste fase. Voor dit jaar willen we effectieve afwegingen doen richting de doelgroep en ons richten op impact. Dat betekent dat we voor het DUTO-raamwerk gaan inzetten op de doelgroep van managers, leveranciers en eerstelijns-adviseurs. Daarbij kijken we uitdrukkelijk naar vormen waarbij de boodschap landt bij deze doelgroepen. Daarnaast willen we per bijeenkomst meer impact hebben door meerdere organisaties bij elkaar te brengen in bijvoorbeeld regionale presentaties.

Om meer impact te hebben, heeft het Nationaal Archief ook partners nodig om samen mee op te trekken. Zo zoeken we voor de Duurzame toegankelijkheid van gegevens contact met DAMA NL. Om ook daar duurzame toegankelijkheid op de agenda te krijgen en hun grote community te benaderen. Denk dan bijvoorbeeld ook aan de Interbestuurlijke Datastrategie/Federatief Data Stelsel voor Duurzame Toegankelijkheid van gegevens en Archiveren in de informatieketen. Deze gesprekken lopen op dit moment. Ook kijken we naar mogelijkheden om 'haakjes' te vinden voor duurzame toegankelijkheid in andere initiatieven, zoals het algoritmekader van BZ of de handleiding voor de Data governance act.

Het team Kennisontwikkeling en -beheer ontwikkelt in de periode 2025-206 nieuwe kennisproducten volgens de [ontwikkelagenda](#), waaronder handreikingen voor de nieuwe Archiefwet. Ook daarvoor zullen implementatieactiviteiten ontwikkeld worden, afgestemd op de doelgroep.

Op het vlak van advisering willen we de vraag naar advies door NA stimuleren, onder andere door proactief adviseren en het ontwikkelen van nieuwe adviesproducten. Dit alles uiteraard in goed overleg met de collega's van het team record keeping.

Het aantal digitale spreekuren wordt uitgebreid in aantal en onderwerp. De sessies met thema's als DUTO voor gegevens, MDTO, DUTO-raamwerk, Archiveren in de informatieketen en Sociale media archivering zijn al ingepland.

Datum
10 februari 2025

Het team heeft de grote wens om een evenement rond één of meer kennisproducten te ontwikkelen waarin kennisdeling centraal staat. Ook vragen sommige kennisproducten, zoals Archiveren in de informatieketen om ondersteunende materialen voor beter begrip van de stof. De vorm is nog nader te bepalen. Een meet-up voor sociale media archivering staat wel al gepland in samenwerking met CIO-Rijk en RDDI.

In het kader van de moduleontwikkeling gaan we de praktijkvoorbeelden van de koplopers bundelen en delen via gebruikelijke kanalen. Ook kijken we naar mogelijkheden om onderdelen van onze kennisproducten te visualiseren.

Om duurzame toegankelijkheid in het algemeen beter bekend te maken onder informatiebeheerders wordt een DUTO-campagne opgezet. Deze campagne heeft veel raakvlakken met de eerdere activiteiten rondom het DUTO-raamwerk, maar is breder. Ze versterken elkaar wel, want eerdere ervaringen worden meegenomen in de campagne en de campagne vestigt weer opnieuw aandacht op het DUTO-raamwerk.

Bijlage 1 BOMOS-model

